Inspiratiedag brede school
23 mei 2013
Antwerpen

Brede school.
Een nieuwe lente, een nieuw geluid?

Piet Van Avermaet

UNIVERSITEIT GENT

steunpunt diversiteit & leren

Wat is een Brede school?

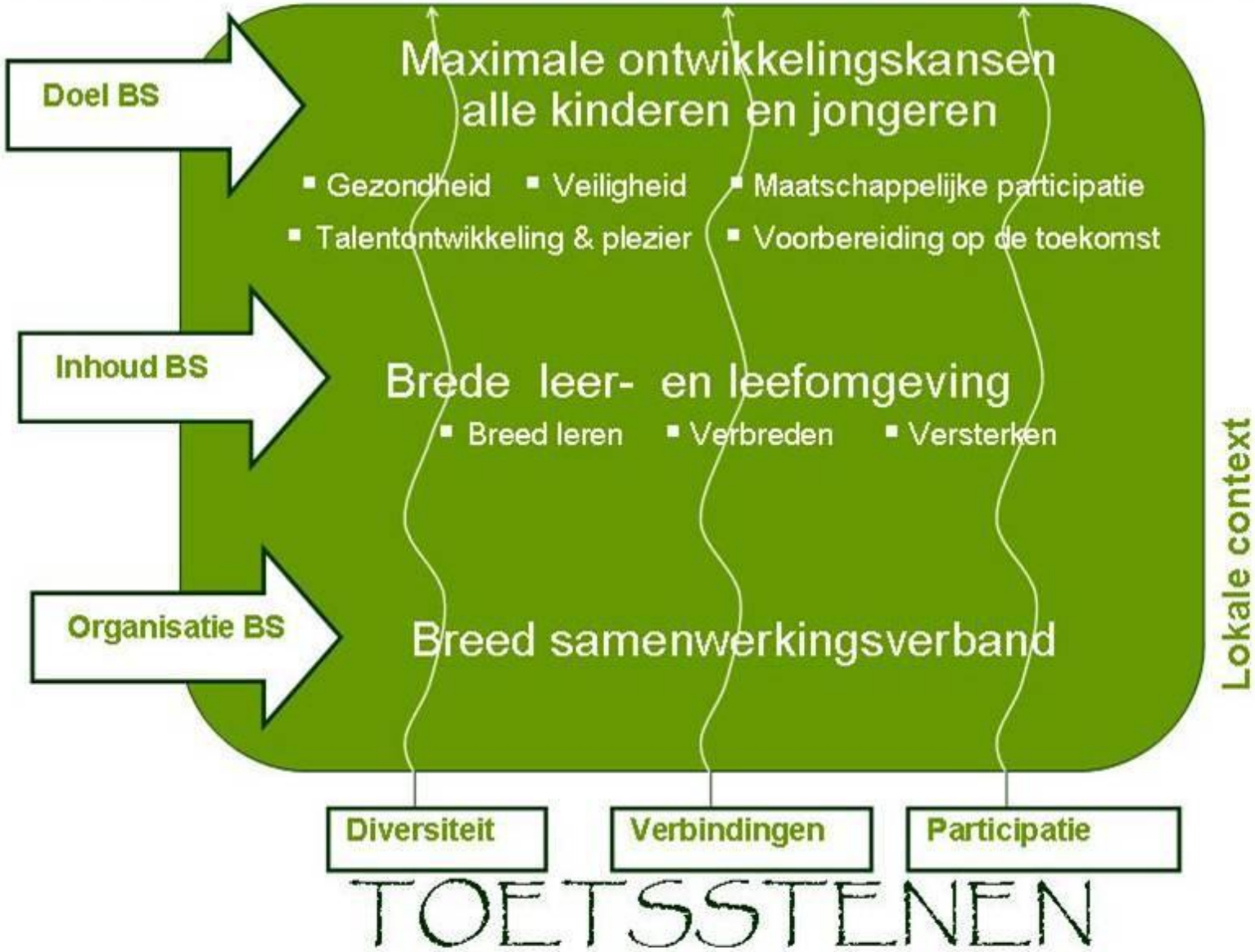

Een Brede School is...

- Een **samenwerkingsverband** tussen verschillende sectoren
- die samenwerken aan een **brede leer- en leefomgeving**
- met als doel **maximale ontwikkelingskansen** voor álle kinderen en jongeren.
- Een kwalitatieve bredeschoolwerking heeft oog voor **diversiteit, verbindingen en participatie.**
- De concrete werking hangt af van de **lokale** context.

Waarom Brede School?

- Maximale ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren op diverse terreinen:
  - Gezondheid
  - Veiligheid
  - Maatschappelijke participatie
  - Talentontwikkeling en plezier
  - Voorbereiding op de toekomst
- Integrale ontwikkeling
- Hefboom voor gelijke kansen

Huidige trends

- Globalisering
- Localisering (grootstedelijkheid)
- Migratie
- Mobiliteit

- Van diversiteit naar ‘super diversiteit’
  - Geglocaliseerde super diverse samenlevingen

In een context waar ‘superdiversiteit’ de norm wordt, is het belangrijk om te reflecteren over de grenzen van de huidige recepten (beleid en acties) die we gebruiken om de kansen van kansarme en immigrantenkinderen te verhogen en om burgerschapsvorming te versterken.

Referentiekaders

Hoe definiëren we concepten in een superdiverse geglocaliseerde context?

- **Integratie:** unidirectioneel or wederkerig
- **Diversiteit:** groep of individu; statisch of dynamisch
- **Migratie:** statisch or dynamisch (mobiliteit)
- **Taalvaardigheid:** conditie of uitkomst
- **Leren en onderwijs:** formeel of informeel; impliciet of expliciet; instructivistisch of constructivistisch; meertalige repertoires als obstakel of als een ‘asset’ voor leren

Ons fundamenteel denken over diversiteit en onderwijs/leren ontkent diversiteit als uitgangspunt.

We erkennen diversiteit , maar blijven het moeilijk vinden om het als de norm (in onderwijs) te beschouwen.

We erkennen diversiteit, enkel als conditie tot inpassing. Waardoor het meteen wordt gedevalueerd tot afwijking, achterstand, probleem, …

Vol goede bedoelingen

- We weten dit allemaal
- We zijn er allemaal van overtuigd dat het anders moet
- We zijn er allemaal mee bezig
- Allemaal op onze eigen manier
- Allemaal vanuit ons eigen referentiekader

- Want het roept ook aversie op
- waarom de ander?

- Blijkbaar is het water veel te diep

Vooroordelen

Vanuit andere organisaties naar onderwijs	Vanuit onderwijs naar andere sectoren
Leerkrachten zijn enkel bezig met hun lessen	iedereen verwacht van alles van het onderwijs; hoe kunnen we dat allemaal doen? Ze denken dat we tegelijk opvoeder, sociaal werker, tolk, taalexpert … én leerkracht kunnen zijn
Er is geen onderling vertrouwen (leerkracht- leerkracht / leerkracht – leerling)	
Ze hebben daar geen tijd voor de leerlingen	Als je niet met eindtermen en leerplannen zit is het wel gemakkelijk…
Leerkrachten staan niet open voor verandering / het onderwijssysteem is oubollig.	
Ze kijken naar wat jongeren niet kunnen en kennen ipv waar ze wél goed in zijn & willen	Ze kennen ons onderwijssysteem niet
We geraken de schoolpoort niet voorbij	We worden overladen met brochures en mails, we zien door de bomen het bos niet meer
Ze werken (ook schoolintern) niet samen	Doe het dan zelf (het is toch zo’n goeie job met al die vakantie)
Ze weten niet wat wij allemaal buiten onze uren doen	Ze weten niet wat wij allemaal buiten onze uren doen

Vooroordelen

Vanuit andere organisaties naar onderwijs	Vanuit onderwijs naar andere sectoren
Ze willen niet meewerken	Ze zijn ongestructureerd, …
Ze zijn niet geïnteresseerd in wat leerlingen doen	Ze springen niet zorgzaam om met materiaal
Ze zijn niet uit de buurt, en kennen de omgeving niet. Ze weten niet hoe kinderen en jongeren leven.	Het is zeer moeilijk om afspraken te maken. Ze komen afspraken niet na.
Ze willen ons gebruiken om schoolse doelen te halen (‘instrumentaliseren van jeugdwerk door de school’)	Ze hebben geen doelstellingen, ze doen zomaar wat.
Alleen presteren is belangrijk. Niet vaardigheden die niet met wiskunde of … te maken hebben.	Ze betuttelen kinderen & jongeren, en ook ouders te veel.
Ze vinden wat wij doen tijdverspilling.	

Niet wij, maar het kind centraal

- Gebrek aan multiperspectiviteit (ook tussen buitenschoolse organisatie onderling (welzijn, jeugd, sport, cultuur))
- Stereotiep denken
- Is een binaire discussie
- Dit binaire overstijgen
  - Elkaar nodig
  - Samen
  - Het kind is het slachtoffer

Problemen met de startmotor?

- geen tijd/personeel/geld
- het is geen prioriteit want niet in functie van eindtermen/pedagogisch project
- Het neemt te veel tijd weg (tijdens de schooluren) van de kerndoelstelling van het onderwijs: het werken aan eindtermen (eerder: afwerken van de leerplannen).
- We hebben geen uren voor een coördinator (<> beleidskeuze ook: visie over inzetten op samenwerkingsverbanden …)
- we doen al zoveel. We zijn al overbevraagd
- we zouden niet weten waar te beginnen (inhoudelijk + met welke partners → waar vinden we ze? Er is zoveel…)
- we hebben al dikwijls geprobeerd om samen te werken maar het loopt altijd mis
- er zijn zoveel praktische beslommeringen (regelgeving, energiefacturen, sleuteldragers…) dat we het niet (meer) zien zitten.

Problemen met de startmotor?

- TIJD EN OVERBEVRAAGD
- DE EINDTERMEN EN HET LEERPLAN
- COÖRDINATIE
- HOE BEGIN JE DAAR AAN?
- PRAKTISCHE BEZWAREN

- Ook uit analyse 17 proefprojecten BS

Te vinden op www.diversiteitenleren.be

Waarom moet die startmotor dringend aanslaan?

- We verliezen elke dag kinderen,
- Kinderen zijn leergierig en willen vaardigheden verwerven om in maatschappij te kunnen functioneren.
- Vele actoren hebben hierin een rol,
- In bepaalde sociale omgevingen worden meer vaardigheden, meer kennis, etc. ontwikkeld dan in andere
- Compenseren voor deze ongelijkheid is een specifieke emancipatorische taak van iedereen
- Onderwijs moet er naar streven dat kansen van jongeren in de samenleving niet alleen afhangen van de kansen die ze van thuis meekrijgen
- We moeten naar een cultuur van gemeenschappelijk belang, van een gemeenschappelijk doel

Ja, maar levert het iets op?

Leerlingen

- Er zijn meer uit- en doorstromers en meer kwalificaties.
- Samenwerken biedt onze jongeren de kans om de wereld te ontdekken
- Het inzetten op levensechte leeractiviteiten (koken voor de buurt, eindwerken voor (leerlingen van) andere scholen, …) en ‘ruimte voor jongeren’ heeft een veel beter schoolklimaat opgeleverd. We hebben minder conflicten, het is rustiger en er is meer begrip tussen leerkrachten en leerlingen onderling.
- Samenwerken vraagt extra tijd en energie, zeker in het begin, maar het enthousiasme van de leerlingen toont dat het loont!

Ja, maar levert het iets op?

Leerkrachten

- “Een van de belangrijkste items waarmee je vertrekt in het onderwijs, is de leefwereld van het kind. Die leefwereld is door het bredeschoolgebeuren de laatste jaren ruimer geworden. Het vanuit de kinderen laten komen, vertrekken vanuit hun belevenissen, is nu een heel boeiend gebeuren. Als leerkracht wordt het dan ook veel interessanter.”
- In de muzisch-creatieve hoek worden andere werkvormen gehanteerd om muzisch te werken, om met leerlingen om te gaan. Net daardoor komen capaciteiten van leerlingen meer aan bod waardoor leerkrachten leerlingen dingen zien doen die ze niet voor mogelijk hadden gehouden.
- Vanuit de school willen ze nu nadrukkelijk iets gaan doen naar vrije tijd toe. Het is niet evident dat men als school het lef heeft om te zeggen dat voor de ontwikkeling van kinderen ook een aantal dingen buiten de school belangrijk zijn, en men daar ook op wil ingrijpen. Het idee leeft dat door kinderen daar sterker te maken, er in het onderwijs ook onrechtstreeks vruchten van geplukt worden.’

Ja, maar levert het iets op?

Ouders

- Dankzij het inzetten op positieve ouderbetrokkenheid is er een veel grotere opvolging van studieadviezen.
- De aanwezigheid van de directeur (+ leerkracht) aan onze schoolpoort (elke ochtend en avond) heeft geleid tot een zeer sterke ouderbetrokkenheid.
- Het helpen van ouders bij praktische problemen (deurwaarders, rekeningen..) levert op.
- Ouderbetrokkenheid is eenzelfde uitdaging voor jeugdwerk als voor onderwijs
- Het praatcafé, de spelotheek, het aanbod opvoedingsondersteuning (door Vorming +) en de schoolwinkel werken positief.
- Dankzij de weekkalender in de gang, de maandkalender (met pictogrammen) die we meegeven en de sterke website van onze school is de betrokkenheid van ouders veel groter.
- Onze school legt de keuze voor zittenblijven bij de ouder. Door het inzetten op een positieve betrokkenheid is er een groter vertrouwen en volgen ze meer adviezen op.
- Samen koken met ouders (bv. voor de koffiebabbel) werkt bindend. Het heeft zelfs zo’n positieve impact dat onze school er SES- uren voor vrijmaakt.

Ja, maar levert het iets op?

Schoolteam

- Een ‘open blik’ naar de buurt is een vanzelfsprekendheid geworden binnen ons team. Leerkrachten proberen zelf de buurt te benutten vanuit hun vak.
- We hebben een interne dienstnota met alle initiatieven die elke week op Smartschool verschijnt. Zo ziet iedereen dat ‘brede school werkt’ op school.
- De pedagogische begeleidingsdienst maakt een omgevingsanalyse van onze school. Dit kan een kapstok zijn om onze (brede school)visie en de structurele samenwerking met partners uit te bouwen.
- Met onze partners halen we expertise binnen in ons team die we nog niet in huis hebben. Voor sommige dingen heb je de buurt nodig.
- We hebben een bredeschoolcoördinator per vestiging en één overkoepelende coördinator. We overleggen op vaste momenten en briefen elkaar continu.

Ja, maar levert het iets op?

Voor alle betrokkenen

- “We zijn begonnen aan de Brede School door alles op te lijsten wat we allemaal al deden. Dat was al heel veel. We zijn dan als Brede School meer dingen gaan doen, maar het zat feitelijk al voor het grootste gedeelte in de werking, op de werking in de vrije tijd na. En zelfs vrije tijd zat er al een beetje in maar dan veel, veel sporadischer. Nu doen we dat meer gestructureerd.”
- “De kwaliteit van de activiteiten, die is gewijzigd of daar zijn ze op z’n minst kritisch over aan het denken, dat is een verandering.”
- Het project brengt mensen van verschillende scholen samen, maar ook de fanfare kan gebruikt worden als er iets te doen is in de wijk. Je creëert en gemeenschapsgevoel.
- We komen nu veel meer in contact met de jeugdsector en de gezondheidssector en andere departementen zoals gebiedsgerichte werking. Vroeger hielden we ons strikt met onderwijs bezig. We wisten wel dat die diensten en sectoren bestonden, maar niet waar zij mee bezig waren. Ik vind het enorm verrijkend om dat te horen en te kijken waar wij elkaar kunnen ondersteunen.

Ja, maar levert het iets op?

Voor alle betrokkenen

- Het is zoals in een relatie: als je elkaar beter leert kennen, dan kan je elkaar beter verdragen, dan weet je wie je moet aanspreken, gaat de communicatie vlotter.
- Je kan snoepen van elkaars netwerk.
- De buurt nu weet wel dat we op de kaart staan, de buurt weet wie wij zijn. Ook projecten die in de buurt werken houden rekening met ons soms hé. Ze zien: die passen daar ook in, en dan komen ze ons bevragen of voorstellen doen.
- “In het begin hielden we leerkrachten op een afstand, dat was geen goed idee. Op het laatste hadden we het ook over ‘een virus”, toen werden leerkrachten geïnjecteerd en toen ging het allemaal ook gemakkelijker om externen toe te laten en dat is een meerwaarde geweest. Dat voel je nu nog.

Na meer dan 5 jaar werken

- Anders leren heeft ook ingang gevonden in de klassen. Vorig jaar zag je dat ze met het kind bezig zijn en van daaruit vertrokken, vroeger werd vertrokken van een voorbeeld. Nu wordt er vanalles gedaan.”
- De werking van brede school heeft veel effect gehad op de leerlingen (leren, ontwikkelen van competenties), maar ook op de dynamiek van leerkrachten en de onderlinge samenwerking.
- We hebben een enquête afgenomen en daaruit is heel sterk gekomen dat de leerlingen bij ons op school zich heel goed voelen. Dus we doen meer dan lesgeven, we houden leerlingen ook veel langer dan vroeger, dat merken we veel meer, dat ze hier blijven tot het zevende jaar, dus tot ze afstuderen.

Na meer dan 5 jaar werken

- Het is belangrijk als project niet te kijken naar partijkleuren, maar te vertrekken van de leerlingen: wat hebben zij nodig om hun kansen te verhogen naar de toekomst. Dat is een goed vertrekpunt om met iedereen samen te werken.
- De school wordt eigenlijk gedwongen om breed te denken en verder te kijken dan de schoolmuren. De buurt komt binnen in de school en heel wat kinderen komen met problemen (of problematische situaties) binnen op school. Als school moet je daar oplossingen voor vinden. Brede school is dan een goede oplossing, omdat je ouders kan bereiken, de buurt kan sensibiliseren, … Voor vele ouders is de school ook een veilige haven, waardoor kinderen en jongeren, als ze op school vb. in contact komen met sport/muziek/dans … gemakkelijker de toelating krijgen van hun ouders om op dat aanbod in te gaan. Juist door het vertrouwen van ouders in de school.
- Het welbevinden ligt door de werking als brede school heel hoog.

Samenvattend

- Er is veel interesse voor infrastructurele afspraken
- Concreet is er wederzijds koudwatervrees; stereotype beelden; drempels; onbekendheid; is extra; niveauverlaging; draagt niet bij tot leren
- Voorbeelden bewijzen de kracht van BS

- Heel wat gemeenschappelijke doelstellingen (over sectoren heen), maar onze instellingen zijn sectoraal georganiseerd: de kruisverbanden moeilijker om te leggen.
- Nood aan wederzijdse kennis, direct, structureel overleg en vast netwerk
- Coördinator = noodzakelijk (samenwerkingsverband aanzwengelen, doelen bepalen, neuzen in dezelfde richting zetten, etc.)
- Nood aan aanspreekpunt op niveau van de stad of het district: regierol
- We werken allemaal aan kansen voor kinderen & jongeren … vaak vergeten we waar het over gaat.

Tot slot

- Maar het hoeft ook allemaal niet zo moeilijk te zijn
  - Structuurveranderingen, ja
  - Maar vooral verandering in onze mentale structuren
  - Stoppen met te (voor)oordelen vanuit onze eigen referentiekaders: multiperspectiviteit
  - Stoppen met de schuld bij de ander te leggen
  - Geloven in leerlingen; hen veiligheid geven; hen ‘empoweren’
  - Geloven in elkaar en in meerwaarde van samenwerken

Inspiratiedag brede school
23 mei 2013
Antwerpen

DANK U!

piet.vanavermaet@ugent.be

UNIVERSITEIT GENT

steunpunt diversiteit & leren